

ЕДГАР РАЙС БЪРОУЗ

ТАРЗАН

ТОМ I

Превод от английски
Елена Павлова

КОЛЕКЦИЯ „ВЪРХОВЕ“

1. ДЖЕЙМС ДЖОЙС • Одисей
2. ХАНС ЯКОБ ГРИМЕЛСХАУЗЕН • Приключенията на Симплицисимус
3. ДАНИЪЛ ДЕФО • Робинзон Крузо
4. АРТЪР КОНАН ДОЙЛ • Три романа с Шерлок Холмс
5. ДЖОНАТАН СУИФТ • Пътешествията на Гъливер
6. ЧАРЛС ДИКЕНС • Големите надежди
7. ХЪРМАН МЕЛВИЛ • Моби Дик
8. РОБЪРТ ЛУИС СТИВЪНСЪН • Избрано
9. АЛФОНС ДОДЕ • Дребосъчето
10. СЕНДАЛ • Червено и черно
11. АЛЕКСАНДЪР ДЮМА • Граф Монте Кристо, т. 1 и 2
12. МАРК ТВЕН • Принцът и просякът.
Приключенията на Хъкълбери Фин
13. ЕДГАР АЛАН ПО • Историята на Артър Гордън Пим
14. ЧАРЛС ДИКЕНС • Коледна песен
15. ДЖОВАНИ БОКАЧО • Декамерон
16. ФРАНЦ КАФКА • Процесът
Присъдата. Новели и разкази
17. МИГЕЛ ДЕ СЕРВАНТЕС • Знаменитият идалго дон Кихот
де Ла Манча, т. 1 и 2
18. РОБЕРТ ЩИЛМАРК • Наследникът от Калкута
19. НИКОЛАЙ ГОГОЛ • Мъртви души
Петербургски повести
Из „Миргород“
20. ТОМАС ХАРДИ • Усесекски истории и други разкази
21. ГУСТАВ МАЙРИНК • Голем. Белият доминиканец
22. ХАРИЕТ БИЧЪР СТОУ • Чичо Томовата колиба
23. ЖУЛ ВЕРН • Капитан Немо
24. ДЪНСЕЙНИ, ЛЪВКРАФТ, ХОДЖСЪН • Бащите на ужаса
25. АНДРЕЙ ПЛАТОНОВ • Избрано. Том 1
26. РОБЪРТ ХАУЪРД • Конан. Том 1 и 2
27. АНТОАН ДЪО СЕНТ-ЕКЗЮПЕРИ • Романи
28. БРАМ СТОКЪР • Градината на злото
29. ЕДГАР РАЙС БЪРОУЗ • Тарзан. Том 1

Съдържание

Няколко думи от преводача. БЪРОУЗ Е ЛЕГЕНДА	7
---	---

ТАРЗАН ОТ МАЙМУНСКОТО ПЛЕМЕ

ГЛАВА I. В ОТКРИТО МОРЕ.....	13
ГЛАВА II. ДОМ В ДИВАТА ПУСТОШ	22
ГЛАВА III. ЖИВОТ И СМЪРТ	30
ГЛАВА IV. МАЙМУНИТЕ	37
ГЛАВА V. БЯЛАТА МАЙМУНА	43
ГЛАВА VI. БИТКИ В ДЖУНГЛАТА.....	50
ГЛАВА VII. СВЕТИНАТА НА ПОЗНАНИЕТО	55
ГЛАВА VIII. ЛОВЕЦЪТ ОТ ВЪРХАРИТЕ.....	65
ГЛАВА IX. ЧОВЕКЪТ И ЧОВЕКЪТ.....	70
ГЛАВА X. СТРАШЕН ДУХ	79
ГЛАВА XI. „КРАЛЯТ НА МАЙМУНИТЕ“	83
ГЛАВА XII. ЧОВЕШКИЯТ РАЗУМ.....	92
ГЛАВА XIII. НЕГОВИЯТ СОБСТВЕН ВИД.....	99
ГЛАВА XIV. НА МИЛОСТТА НА ДЖУНГЛАТА.....	110
ГЛАВА XV. ГОРСКИЯТ БОГ	118
ГЛАВА XVI. „ИЗВЪНРЕДНО ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНО“	122
ГЛАВА XVII. ПОГРЕБЕНИЯ.....	130
ГЛАВА XVIII. ДАН НА ДЖУНГЛАТА.....	138
ГЛАВА XIX. ЗОВЪТ НА ПЪРВОБИТНОТО.....	147
ГЛАВА XX. НАСЛЕДСТВЕНОСТ	155
ГЛАВА XXI. СЕЛОТО НА МЪЧЕНИЯТА	165

ГЛАВА XXII. СПАСИТЕЛНИЯТ ОТРЯД	170
ГЛАВА XXIII. БРАТЯ ЧОВЕЦИ	178
ГЛАВА XXIV. ИЗГУБЕНОТО СЪКРОВИЩЕ	186
ГЛАВА XXV. НАКРАЯ НА СВЕТА	192
ГЛАВА XXVI. ВИСИНИТЕ НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА.....	201
ГЛАВА XXVII. ПАК ТОЗИ ГИГАНТ.....	209
ГЛАВА XXVIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	219

Завръщането на Тарзан и още продължения РАЗКАЗИ ЗА ТАРЗАН В ДЖУНГЛАТА

1. ПЪРВАТА ЛЮБОВ НА ТАРЗАН	229
2. ТАРЗАН В ПЛЕН.....	245
3. БИТКАТА ЗА БАЛУ.....	258
4. БОГЪТ НА ТАРЗАН	267
5. ТАРЗАН И ЧЕРНОКОЖОТО МОМЧЕ	281
6. ШАМАНЪТ СЕ ОПИТВА ДА ОТМЪСТИ.....	301
7. КРАЯТ НА БУКАВАИ.....	319
8. ЛЪВЪТ.....	328
9. КОШМАРЪТ.....	339
10. БИТКАТА ЗА ТИЙКА.....	350
11. ШЕГИТЕ В ДЖУНГЛАТА	366
12. КАК ТАРЗАН СПАСИ ЛУНАТА.....	381

Бъроуз е легенда

Той е пионерът, прокарал пътя към приключенската фантастика, каквато я познаваме днес. Без неговите „жълти“ приключенски поредици нямаше да имаме нито Хайнлайн, нито Зелазни, нито Бредбъри... и това съвсем не е преувеличение.

Едгар Райс Бъроуз е роден на 1 септември 1875 г. в Чикаго, четвърти син в семейството на Джордж Тайлър Бъроуз, майор от Гражданската война, и Мери Евълайн Зайгер. И двата рода водят произхода си от първите заселници в Ню Ингленд и могат да се похвалят с предци, взели дейно участие в Американската революция. До голяма степен родовата история определя както бъдещия му живот и поведение, така и цялото му творчество. Макар рязко да се променя, Америка, в която той расте, завършва военна академия и се записва в армията, е толкова различна от всичко, което познаваме днес, че все едно е чужда планета. Страна на възможности, на „истински мъже“ и патинирано благородство, по онова време тя все още притежава последните си късчета дива земя и същевременно определя успеха и провала на всеки свой гражданин по военната му служба.

От тази гледна точка Бъроуз се проваля. При това няколко пъти. Така и не успява да издържи приемните изпити в „Уест Пойнт“. Записва се в 7-и кавалерийски полк в Аризона, но още през 1897 г. е отстранен от служба поради здравословни проблеми. През следващите години напразно опитва силите си на най-различни поприща: известно време скита из страната, пробва се като каубой в ранчо в Айдахо, накрая усяда във фирмата на баща си и дори се жени само за да напусне работа през 1904 г. и да продължи да обикаля страната заедно със семейството си.

1911 година, преломната в неговия живот, го заварва вече баща на две деца, на нископлатена длъжност на търговски пътник – продава острилки. Жадно чете евтините жълти списания и се мръщи на повечето произведения в тях. На жалката си работа разполага с доста свободно време и решава да опита силите си за създаване на „по-добри истории“, с идеята да печели пари, като пише. Малко е да се каже, че преуспява в тази област – първото му продадено произведение („Под лу-

ните на Марс“) излиза от февруари до юли в списание *The All-Story* (впоследствие публикувано през 1917 г. като книга, вече под заглавието „Принцесата на Марс“) и с него Бъроуз слага началото на първия си известен цикъл – „Барсум“, за Джон Картър на Марс. Романът е публикуван на части под псевдонима Норман Бийн и носи на Бъроуз цели 400 долара. През октомври същата година излиза и първата история за Тарзан – „Тарзан от Маймунското племе“ (издавана през 90-те години у нас под заглавието „Тарзан, храненикът на маймуните“, в доста окастрен и адаптиран вариант), и Бъроуз официално става писател на свободна практика.

Тарзан много бързо се превръща в иконична фигура за американската култура по онова време, сдобива се с почти 30 продължения и цяла индустрия, свързана с неговите приключения. До голяма степен успехът му се дължи на факта, че светът и страните в началото на ХХ век се променят бързо и драстично: първите вълни на глобализацията и индустриализацията създават една неузнаваема Америка, хищна и брутална, рушаща се направо изпод краката на обикновените хора. В подобно време на промени носталгичната нотка в разказваните от Бъроуз истории за благородство и чест „по време на криза“, независимо дали личностна или световна, изключително много допада на читателите и им дава възможност да се вкопчат в останките от корабокрушението на старата и достойна американска патриархална култура, в чийто свят са израсли.

За разлика от мнозина писатели, изкарващи си прехраната с романи едnodневки, Бъроуз не остава неразбран и няма трагична съдба. Напротив, той се радва на огромен успех, развежда се през 1934 г. (все още скандално поведение по онова време), жени се повторно и отново се развежда, а през Втората световна война, вече доста възрастен, става дори военен кореспондент в Хонолулу, тъкмо навреме за Пърл Харбър.

След края на войната се мести в Енсино, Калифорния, където през 1950 г. умира след инфаркт. Погребан е в ранчото си Тарзана, по онова време – автор на над 80 романа. Както Бредбъри казва за него, Бъроуз никога не се е смятал за „строител и двигател на промените в обществото, с някакъв дълг към него“, но при все това се превръща в практически най-влиятелния писател в света.

Бъроуз ни оставя цели 25 завършени продължения на „Тарзан от Маймунското племе“. След смъртта му мнозина опитват да се възползват от успеха на делото му и макар че наследниците се постарават да прекратят голям брой такива опити, особено през 60-те години, „незаконният“ франчайз за Тарзан достига небивал разцвет, например в Израел, където и до днес той е кажи-речи национален герой в борбата срещу арабския свят. Естествено, популярни „версии“ на Тарзан са публикувани в Сирия и Ливан и в тях той е поддръжник на арабите и техен защитник.

С разрешението на наследниците са написани общо шест официални произведения, които са част от канона. През 1966 г. излиза „Тарзан и Златната долина“ на Фриц Лейбър. Филип Хосе Фармър доста се интересува от вселената на Тарзан, пише негова биография и през 1999 г. получава официално разрешение за „Тъмното сърце на времето“. През 1996 г. Р. А. Салваторе създава „Тарзан: епичните приключения“ (начало на едноименна серия, която не се осъществява), а в периода от 2011 до 2013 г. Анди Бригс с подкрепата на наследниците на Бъроуз публикува три книги („Наследството Грейстоук“, „Воин от джунглата“ и „Диви земи“).

Отделно си струва да се спомене „съвтворският“ роман, публикуван през 1995 г. – „Тарзан: изгубеното приключение“. Джо Лансдейл (познат у нас с романа „Бряг край мътни води“) пише книгата по незавършен фрагмент от последния „Тарзан“ на Бъроуз, по който авторът е работил малко преди смъртта си.

Самият факт, че сто години след рождението си Тарзан все още е любимец на деца и възрастни по цял свят, подсказва, че в процеса на писане на „евтини историйки за евтини списания“ Бъроуз непреднамерено е създал шедевър.

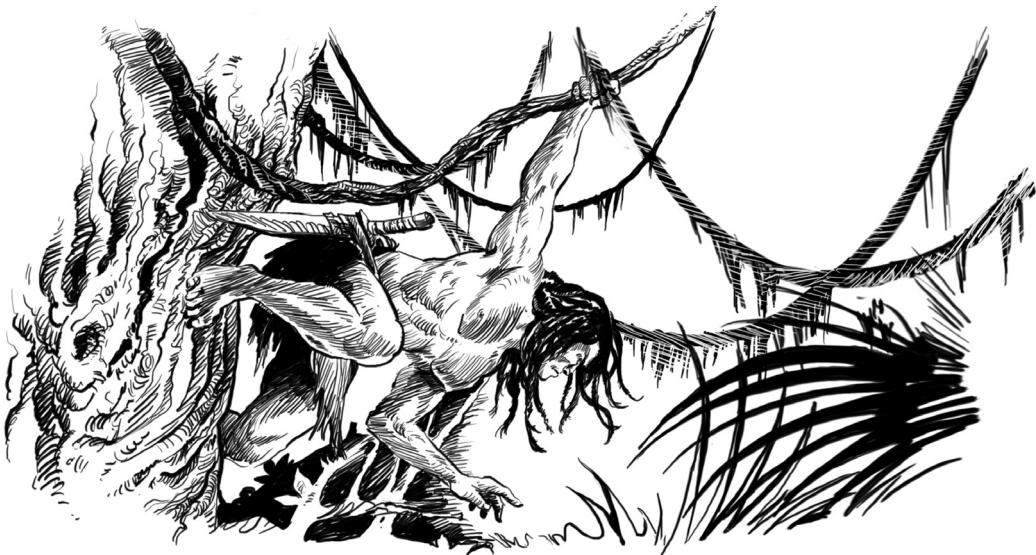
У нас първите публикации на „Тарзан“ са през 30-те години на XX век („Тарзан: демонът на джунглите“, „Връщането на Тарзан“ и др.). Следващата поява на героя от джунглата е след 10 ноември, по време на бума на книгоиздаването – няколко издателства се погрижват да публикуват цели и на части книгите от почти цялата поредица (често и повтарящи се с различни заглавия); в повечето случаи версиите са доста окастрени и адаптирани. Опити да се появи Тарзан на нашия пазар има също и през 2000/2001 г., но под формата на препечатки на по-стари издания.

**ТАРЗАН
ОТ МАЙМУНСКОТО ПЛЕМЕ**

Глава I

В открито море

Тази история научих от човек, на когото не му влизаше в работата да ми я разказва – на мен или на когото и да било. За началото ѝ съм склонен да обвиня влиянието, оказано от отлежала напитка върху разказвача, както и собственото ми скептично недоверие през последвалите дни – за завършека на странната история.

Когато общителният ми домакин откри, че е споделил с мен твърде голяма част и че съм склонен към съмнения, глупавата му гордост довърши делото, започнато от отлежалото питие, и така той ми разкри писмени доказателства под формата на прашен ръкопис и сухи официални доклади от британското Министерство на колониалните работи, с които подкрепи много от съмнителните моменти в изумителния си разказ.

Не твърдя, че историята му е истинна, понеже не съм бил свидетел на събитията, които описва, но фактът, че за да ви я разправа, съм подбрал измислени

имена за главните герои, сам по себе си е достатъчно свидетелство за искреността на собствената ми вяра, че *може* и да се окаже истинна.

Жълтите, мухлясали страници на дневника на отдавна мъртъв човек и записките от Колониалното министерство идеално съвпадат с разказа на дружелюбния ми домакин – и ето и самата история, каквато старателно сглобих от няколко различни източника. Ако не я сметнете за достоверна, поне се съгласете с мен, че е уникална, забележителна и интересна.

От записките на Колониалното министерство и от дневника на мъртвеца научаваме, че един млад английски благородник, когото ще наричаме Джон Клейтън, лорд Грейстоук, бил изпратен да проведе необичайно деликатно проучване на условията в една британска африканска колония на Западния бряг, сред чиито простички туземни обитатели друга европейска сила се славела с това, че подбира войници за родната си армия, които използвала единствено за насилствен добив на гума и слонова кост от дивите племена из Конго и по поречието на Итури*. Туземците от британската колония се оплаквали, че много от юношите им бивали примамени надалеч посредством страх и бляскави обещания, но малцина – да не кажем ни един – са се завърнали при семействата си.

Британските поданици в Африка стигнали дори по-далеч и твърдели, че тези нещастни чернокожи били държани буквално в робство, защото след изтичане на срока на службата им белите офицери се възползвали от неграмотността им и заявявали, че имат да служат по още няколко години.

И тъй, Колониалното министерство назначило Джон Клейтън на нов пост в Британска западна Африка, но тайните му нареждания касаели щателно разследване на нечестното отношение към чернокожите британски поданици от страна на офицери от дружески европейски сили. Крайната цел на неговата мисия обаче няма пряко отношение към разказа ни, защото така и не провел разследване, нито всъщност успял да стигне местоназначението си.

Клейтън бил от онзи тип английски джентълмени, които човек най-често свързва с благородните паметници на историческите постижения из хиляди украсени с победа бойни полета: силен и издръжлив – умствено, морално и физически. На ръст бил по-висок от средния човешки бой, очите му били сиви, лицето – обикновено, но с волеви черти, телосложението му говорело за идеално, устойчиво здраве, закалено от годините военно обучение.

---

* Имат се предвид съществуващото до 1914 г. царство Конго и споменатата по-нататък Свободна република Конго; р. Итури е приток на р. Конго (за 20 г. преименувана на р. Заир). (Всички бележки под линия са на преводача.)

Политическите амбиции го принудили да търси прехвърляне от армията в Министерството на колониалните работи и така го заварваме ние – все още млад, с поверена му деликатна и важна задача в служба на кралицата. Когато получил това назначение, той бил и възторжен, и притеснен. Постът му се струвал по същността си напълно заслужена награда за старателната и разумна служба, а и стъпало към постове с по-голямо значение и отговорност; но от друга страна, той се бил оженил за почитаемата Алис Ръдърфорд преди няма и три месеца и го ужасявала мисълта да отведе тази прелестна млада девойка сред опасностите и в изолацията на тропическа Африка.

За нейно благо щял да откаже назначението, но съпругата му не позволила. Вместо това настояла да приеме и всъщност да я вземе със себе си. Техните майки и братя, сестри, лели и братовчеди веднага изразили разнообразни мнения по темата, но историята мълчи по въпроса какво била посъветвана младата двойка.

Знаем само, че в една слънчева майска утрин на 1888 г. Джон, лорд Грейстоук, и лейди Алис отплаваха от Дувър на път за Африка. Месец по-късно пристигнаха във Фрийтаун*, където наеха малък платноход – „Фувалда“ – който да ги отведе до крайната им цел. Подир това Джон, лорд Грейстоук, и лейди Алис, съпругата му, изчезнаха от очите и паметта на човечеството.

Два месеца след като вдигнаха котва и напуснаха пристанището на Фрийтаун, половин дузина британски военни кораби претърсиха надлъж и нашир южните части на Атлантическия океан за поне следа от тях или от малкия платноход и почти незабавно по бреговете на Света Елена** бяха открити останките от корабокрушение, които убедиха света, че „Фувалда“ е потънала с целия си екипаж, и поради това издирването спря още преди да е започнало, както следва – макар надеждата да остана да тлее в сърцата на опечалените още много години.

„Фувалда“, приблизително стотонна баркентина, беше от онези кораби, каквито често ще видите да се занимават с търговия по най-южните брегове на Атлантическия океан и екипажите им са съставени от изметта на седемте морета – избегнали бесилото убийци и главорези от всевъзможни народи и всякакви нации.

„Фувалда“ не беше изключение от правилото. Като офицери служеха едри побойници, които мразеха екипажа и в отговор бяха пробудили омраза. Капитанът, макар и компетентен мореплавател, се отнасяше повече от жестоко към моряците. Знаеше (или поне използваше) само два подхода за уреждане на отно-

* Столицата на днешна Сиера Леоне, първоначално португалска колония, а от 1808 г. – колония на Великобритания.

** Остров, част от днешната задморска територия Света Елена, Възнесение и Тристан да Куния на Обединеното кралство, втората най-стара „зависима територия“ към днешна дата.

шенията си с подчинените – кофел-нагела* и револвера, – а и не беше вероятно да се разбира по друг начин с пъстрата сбирщина, която предвождаше.

Случи се тъй, че още на втория ден след напускането на Фрийтаун, на палубата на „Фувалда“ Джон Клейтън и младата му съпруга станаха свидетели на сцени, каквито никога не бяха вярвали, че могат да се разиграят извън кориците на евтините романи на морска тематика.

Именно сутринта на втория ден беше изкована първата брънка от онова, на което било писано да стане верига от обстоятелства, довела до такъв живот за още нероденото им дете, че друг подобен няма в цялата история на човечеството. Двама моряци миеха палубата на „Фувалда“, на вахта беше първият помощник, а капитанът се беше спрял да размени няколко думи с Джон Клейтън и лейди Алис.

Моряците се трудеха гърбом към малката групичка, която пък беше извърната с гръб към тях двамата. Все по-близо и по-близо отстъпваха те, докато единият не се озова точно зад капитана. След още секунда щеше да го подмине и тази странна история така и нямаше да влезе в анализите.

Но точно в този миг капитанът се извърна да остави на делата им лорд и лейди Грейстоук, и когато го стори, се препъна в моряка и се просна по лице върху палубата, като прекатури кофата с вода и мръсното ѝ съдържание го заля целия. В първия миг сцената изглеждаше смешотворна – но само в първия миг. Сред порой от ужасни ругатни и с лице, пламнало от аленото на срама и гнева, капитанът скочи на крака и с ужасяващ удар просна моряка на дъските.

Мъжът беше дребен и доста стар, тъй че това допълнително подчертаваше бруталността на случката. Другият моряк обаче не беше нито възрастен, нито пък нисичък – огромен като мечок, с буйни черни мустаци и с бичи врат, набит между масивни рамене. Щом съзря другаря си да пада, той се приведе и с басово ръмжене скочи върху капитана, като го събори на колене с един могъщ удар.

От алено лицето на офицера стана бяло, защото това значеше бунт, а той се беше изправял пред бунтовници и друг път по време на бруталната си кариера и се беше разправял с тях. Без да изчака да стъпи на крака, капитанът измъкна револвер от джоба си и стреля от упор в огромната планина мускули, изправена пред него; но колкото и да беше пъргав, Джон Клейтън излезе почти толкова бърз, тъй че куршумът, предназначен за сърцето на моряка, вместо туй се загнезди в крака му, защото лорд Грейстоук удари ръката на капитана в мига, когато видя оръжието да блясва под слънчевите лъчи.

---

* Дървено колче или метална пръчка с ръкохватка и рамо в горния край. Служи за завързване на „бягачия“ такелаж на ветроходите и на дължина достига средно около 50 см (от нидерл. Konijnagel).